

K životnímu jubileu prof. Dr. Jana Doležala.

Dne 30. března letošního roku oslavil své šedesáté narozeniny předseda Čs. psychologické společnosti — univ. prof. Dr. J. Doležal.

Tomuto významnému jubileu bylo věnováno první číslo časopisu Čs. psychologie 1962, v němž byl otištěn životopis prof. Doležala a také osobní vzpomínky několika jeho spolupracovníků z různých údobí jubilantovy činnosti. Abychom tam načrtnutou životní mozaiku poněkud dále dokreslili, dovoluujeme si na stránkách našich „Zpráv“ připomenout zásluhy prof. Doležala o rozvoj psychologické práce na půdě Čs. akademie věd a zvláště o vznik a rozvoj Čs. psychologické společnosti při ČSAV.

Prof. Doležal již od svého návratu z Německa do Prahy r. 1932 vytrvale sledoval snahu zkvalitnit psychologickou práci u nás a postavit ji na úroveň světovou. Konkrétním výsledkem této snahy bylo vybudování Ústavu lidské práce, který byl tehdy v Evropě jedinečnou institucí svého druhu. Zvláště pak po r. 1949, když se i u nás v důsledku kritiky buržoazní společnosti a jí sloužící vědy objevily extrémní mylné tendence likvidovat psychologii jako vědu, vyvinul prof. Doležal velmi intenzivní iniciativní úsilí vytvořit u nás správně vědecky fundovanou psychologii, která by měla potřebné předpoklady jak pro svůj vnitřní vědecký růst tak proto, aby účinně pomáhala řešit úkoly, plynoucí z hospodářsko-společenského přerodu naší země. K realizování tohoto velikého cíle hledal stále nové cesty a organizační formy. Bylo to např. ustavení samostatné katedry psychologie a později Psychologického ústavu na Karlově universitě, dále to bylo nové pojetí studia psychologie jako jednooborového, navázání spolupráce s různými institucemi — s ministerstvem dopravy, některými průmyslovými závody, ROH atd. Mimo jiné potom r. 1957 dal prof. Doležal podnět i k ustavení Komise pro psychologii při ČSAV. Vznik Komise byl významný nejen proto, že tím psychologie konečně zakotvila na půdě naší vrcholné vědecké instituce spolu s jinými obory, ale také proto, že Komise byla reálnou platformou pro navázání co nejužší spolupráce mezi hlavními psychologickými pra-

covišti českými, moravskými i slovenskými a pro koordinaci všech snah na poli čs. psychologie.

Komise pro psychologii, která se scházela podle potřeby několikrát do roka, dosáhla záhy dobrých pracovních výsledků, a to nemalou měrou díky některým osobním vlastnostem jejího předsedy — prof. Doležala. Bylo dosaženo pokroku v mnoha směrech. Např. byl založen ústřední psychologický časopis, který dnes již dosáhl pod redaktorským vedením prof. Doležala dobré vědecké úrovně. Dále byly úspěšně řešeny některé stavovské otázky psychologů, byla uspořádána celostátní pracovní porada ve Smolenicích, která znamenala značný přínos pro psychologickou práci a již byl položen základ pro úspěšnou aplikaci psychologie v naší společenské praxi. Komise vyznačila perspektivy dalšího rozvoje psychologie vzhledem k aktuálním potřebám, zajistila psychologům určité ediční možnosti atd. Na podnět prof. Doležala podala Komise Čs. akademii věd také návrh na ustavení Čs. psychologické společnosti.

Tak r. 1958 vznikla ČSPS a jejím předsedou byl zvolen jako iniciátor prof. Doležal. Při budování ČSPS se znovu osvědčil vynikající organizační talent Doležalův, takže během dvou let byla dotvořena základní organizační struktura Společnosti a rozvíjela se již i její práce v jednotlivých krajích na bázi oblastních skupin. Ohlédneme-li se zpět na dosavadní vývoj ČSPS, můžeme konstatovat, že proběhl zdárně, bez větších krizí a zvrátů, poněvadž náplň i formy práce byly předem dobře uváženy a prověřeny vzhledem k daným úkolům na jedné straně a k daným možnostem na straně druhé. V rámci Společnosti se za kooperace s Komisí pro psychologii rozvinul čilý odborný ruch. Uskutečnily se nejen četné pracovní schůzky v oblastních skupinách, ale i doškolovací semináře a celostátní pracovní porady pořádané jednotlivými specializovanými sekcemi a konečně i celostátní akce zásadního významu — celostátní pracovní konference r. 1959 v Praze a I. celostátní sjezd čs. psychologů r. 1961. Kromě toho Společnost pečuje o popularizační a osvětovou práci v oblasti psychologie a o spolupráci s příbuznými vědními obory. Vycházejíc z iniciativy členstva, jehož většinu tvoří terénní pracovníci, Společnost poskytuje nové náměty a návrhy na postup a opatření potřebná pro pokrok psychologické práce u nás.

Všechna tato mnohotvárná činnost Komise a ČSPS kladla ovšem velké nároky na hlavního kormidelníka, který ji se zdarem vedl přes zrádná úskalí začátků a s obdivuhodnou neúnavností znovu a znovu byl ochoten překonávat všechny překážky ať rázu objektivního nebo subjektivního.

Ověřená zkušenost praví, že úspěšná vědecká práce vyžaduje osobnost velkého charakteru. To platí tím více o vědecké práci v oboru, který je historicky poměrně mladý, jehož teoretická báze teprve krystalizuje a který průkopnický razí cestu pro své nezbytné společenské uznání. V takovéto vývojové fázi vědní disciplíny je zvláště zapotřebí pracovníků nejen s vynikajícími intelektovými schopnostmi, ale i schopnostmi organizačními a se smyslem pro životní skutečnost, kteří dovedou plodně spojit teorii s praxí. Všemi těmito vlastnostmi je osobnost prof. Doležala obdařena v míře nadprůměrné — a ty ho staví vždy k předvoji, do čela naší psychologické práce. Ti, kdo měli příležitost bezprostředně poznat Doležalův styl práce, vědí, že je pro něj příznačná především promyšlená cílevědomost, přísná logika a kritičnost spojená s vysokou náročností. Tyto rysy se uplatňovaly také při všech jednáních Komise a výboru ČSPS, která musela být vždy předem důkladně uvážena, podrobně připravena a která prof. Doležal vedl s temperamentem hodným moravského Slováka, takže měla živý spád. Dovedl pohotově v pravý okamžik zasáhnout, analyticky rozebrat podstatu projednávaných otázek a kriticky zvážit všechny podané náměty a připomínky. Jeho nesmlouvavá náročná kritičnost zdůrazňovaná ještě typickou temperamentností jednání, byla někdy ostatními pocíťována až nepříjemně. Protože však byla vyvážena Doležalovým hluboce lidským vztahem k druhým a poctivou snahou o kolektivní spolupráci, setkávalo se jeho snažení nakonec s úspěchem. Morální autorita prof. Doležala nesporně pramenila i z té skutečnosti, že zdaru vědecké práce dovedl obětovat i svůj odpočinek a klid, ačkoliv věděl, že tím neprospívá svému již i tak méně uspokojivému zdravotnímu stavu.

Je nesporné, že československá psychologie vděčí za mnoho prof. Doležalovi, který dovedl vždy neohroženě stát za každé nepohody v přední linii a nikdy neunikal do své pracovny před aktuálními úkoly spojenými s unavující a většinou nedoceněnou organizační prací. Je třeba československé psychologii přát, aby se i v budoucnu mohla opírat o svědomitou péči prof. Doležala, růst z jeho bohatých organizačních zkušeností a čerpat také z jeho hluboce propracovaných teoreticko-metodických poznatků, které za léta usilovné práce nashromáždil.

Našemu jubilantovi pak přejeme to, co je podmínkou pro splnění přání právě vyslovených: do dalších let dobré zdraví, osobní pohodu a hodně pracovního zdaru.

V. Bokorová.